

Міністерство освіти і науки України
Красноармійський індустріальний інститут
державного вищого навчального закладу
«Донецький національний технічний університет»

МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК
з фінансового права
для студентів економічних спеціальностей
заочної форми навчання

Красноармійськ – 2007

Міністерство освіти і науки України
Красноармійський індустріальний інститут
державного вищого навчального закладу
«Донецький національний технічний університет»

МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК
щодо організації самостійної роботи студентів
з дисципліни «Фінансового права»
для студентів економічних спеціальностей
заочної форми навчання

Розглянуто на засіданні
кафедри СГП КІІ ДонНТУ
протокол № 3 від « 20 » 11 2007

Затверджено на засіданні
навчально-видавничої
ради ДонНТУ
протокол № 2 від «12» 12 2007

Красноармійськ – 2007

Методичний посібник з фінансового права для студентів економічних спеціальностей / укладач: Пархоменко М.М. асистент кафедри СГП КП ДонНТУ. – Красноармійськ: КП ДонНТУ, 2007. – 27с.

В методичному посібнику представлені: тематичний зміст лекційного курсу з фінансового права, тематика контрольних робіт з методичними вказівками до їх виконання, екзаменаційні (залікові) питання, критерії оцінювання самостійної роботи студентів. В посібнику надано список рекомендованої літератури.

Укладач: асистент Пархоменко М.М.

Рецензент: Дяченко Н.І., кандидат історичних наук, доцент

Відповідальний за випуск: завкафедри СГП КП ДонНТУ
Дяченко Н.І.

ЗМІСТ

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	6
2. Обсяг і структура курсу.....	8
3. Тематичний зміст лекційного курсу.....	10
4. ВАРІАНТИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ З ФІНАНСОВОГО ПРАВА.....	22
5. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ.....	23
6. ЕКЗАМЕНАЦІЙНІ (ЗАЛІКОВІ) ПИТАННЯ.....	24
7. КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ.....	25
8. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	26

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Перехід України до ринкової економіки призводить до розширення сфери фінансово-правового регулювання фінансової діяльності. Громадянське суспільство не може успішно функціонувати та розвиватись без держави. Держава, в свою чергу, як організація публічної влади, неминучою умовою реалізації притаманних їй завдань і функцій передбачає наявність державних фінансів.

Під час вивчення дисципліни «Фінансове право» студенти повинні засвоїти загально визнані фінансові постулати. опанувати інструментарій, навчитися самостійно аналізувати його законодавче оформлення, оволодіти навичками практичного застосування фінансово-правових знань, що і становить мету викладання дисципліни. Головними завданнями курсу є сприяння формуванню у студентів уміння орієнтуватися в системі джерел фінансового права, аналізувати й узагальнювати вивчений матеріал.

Зміст програми вивчення дисципліни «Фінансове право» охоплює загальну і особливу частину фінансового права.

При вивченні дисципліни поєднуються аудиторні заняття і поза аудиторна самостійна робота студентів. Аудиторні заняття проводяться у формі лекційних, семінарських та практичних занять. Зміст самостійної роботи визначається тематичним планом вивчення дисципліни, методичними матеріалами та завданнями викладача.

Перевірка засвоєних знань, набутих навичок і вмій студентів відбувається у формі поточного, модульного та підсумкового контролю.

Поточний контроль передбачає активну участь у семінарських заняттях та роботу в аудиторії під час лекцій.

Модульний контроль здійснюється після опанування визначного у структурі курсі обсягу знань (двічі на семестр).

Підсумковий контроль здійснюється у формі заліків або іспитів по закінченню семестру.

В методичному посібнику надано структуру, обсяг курсу, тематику контрольних робіт з методичними рекомендаціями до їх виконання, екзаменаційні (залікові) питання. Виділені критерії оцінки самостійної роботи студентів та список рекомендованої літератури. Обсяг курсу «Фінансове право» передбачає 108 годин, аудиторного навантаження 6 годин, практичні заняття 4 години та 98 годин СРС .

2. Обсяг і структура курсу дисципліни «Фінансове право»

2.1. МОДУЛЬ 1

№ п/п	2.1.1 Тема і зміст лекції модулю 1	Обсяг лек. зан. (ак.год)
1	Фінансова діяльність держави: загальна характеристика	2
2	Поняття «фінанси». Фінансова політика держави	1
	ВСЬОГО ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ	3

№ п/п	2.1.2 Тема і зміст розділів модулю 1, які виносяться на самостійне опрацювання студентами	Обсяг лек. зан. (ак.год)
1	Поняття і види фінансово-правових норм	4
2	Джерела фінансового права	4
3	Суб'єкти і об'єкти фінансового права	4
4	Фінансовий контроль: загальна характеристика	4
5	Види і методи фінансового контролю	4
6	Організація і органи фінансового контролю	4
7	Поняття і зміст аудиторської діяльності	4
8	Види аудита	4
9	Форми і зміст аудиторських послуг	4
10	Правовий статус аудитора	4
11	Правовий статус аудиторської палати	4
12	Проведення аудиту	4
	Всього СРС при самостійному опрацюванні розділів модулю 1	48

№ п/п	2.1.3 Тема і зміст практичних завдань модулю 1	Обсяг лек. зан. (ак.год)
1	Місце фінансового права в системі права	2
	Всього практичних завдань модулю 1	2

№ п/п	2.2.1 Тема і зміст лекцій модулю 2	Обсяг лек. зан. (ак.год)
1	Предмет і метод податкового права	1
2	Поняття державного кредиту	2
	Всього лекційних занять	3

№ п/п	2.2.2 Тема і зміст розділів модулю 2, які вносяться на самостійне опрацювання	Обсяг лек. зан. (ак.год)
1	Поняття банківської системи України	6
2	Правове положення Національного банку України	4
3	Поняття бюджету та його складові частини	4
4	Податкові органи	4
5	Поняття і види державних доходів	4
6	Поняття і види державних расходів	4
7	Поняття страхування	4
8	Особливості участі держави в страховій діяльності	4
9	Суть, значення і функції державного кредиту	4
10	Валютний контроль	4
11	Відповідальність за порушення валютного законодавства	4
12	Правове регулювання банківських рахунків	4
	Всього СРС при самостійному опрацюванні розділів модулю 2	50

№ п/п	2.2.3 Тема і зміст практичних завдань модулю 2	Обсяг лек. зан. (ак.год)
1	Правова природа місцевих податків	2
	Всього практичних завдань модулю 2	2

3. Тематичний зміст лекційного курсу

Тема 1. Фінансова діяльність держави.

Необхідність державних фінансів зумовлена тим, що за будь-якого типу економічних відносин основним призначенням держави є забезпечення фінансовими ресурсами тих потреб, які не можна задовольнити через ринковий механізм, тобто через попит і пропозицію, а також особисто кожним громадянином у зв'язку з відповідними об'єктивними причинами.

Отже фінансова діяльність держави - це планована діяльність у сфері мобілізації, розподілу й використання централізованих та децентралізованих фондів коштів з метою виконання завдань і функцій держави.

До галузевих принципів фінансової діяльності належать:

1) публічний характер фінансової діяльності держави та органів місцевого самоврядування. Наприклад, Закон України "Про Державний бюджет України" на поточний рік приймається шляхом відкритого парламентського обговорення і голосування та публікується у засобах масової інформації. Відповідно до Закону України "Про банки і банківську діяльність" банки зобов'язані публікувати в ЗМІ щоквартально звіти про свою діяльність, капітал тощо;

2) оснований на конституційному принципі розподілу влад принцип розподілу функцій між представницькими органами та органами виконавчої влади у сфері фінансової діяльності. Згідно з Конституцією України Державний бюджет України приймається виключно у формі закону Верховною Радою

України. Кабінет Міністрів України є центральним органом виконавчої влади і організовує складання проекту закону про державний бюджет, виконання прийнятого основного фінансового плану держави та готує звітність про його виконання;

3) пріоритет представницьких органів держави та місцевого самоврядування перед виконавчими органами. Цей принцип і попередній взаємопов'язані та доповнюють один одного;

4) пріоритет публічних видатків над доходами. Це один з визначальних принципів, який відокремлює державні та приватні фінанси, оскільки для останніх характерна визначальна роль прибутків при формування витрат. Цей принцип базується на положенні про те, що здійснення державою її завдань і функцій об'єктивно не може перебувати у прямо пропорційній залежності від обсягу доходів державної казни. Для держави видатки є первинними, а доходи - вторинними;

5) всебічний контроль у сфері фінансової діяльності держави, який пояснюється розумінням значення фінансів для виконання функцій державою. Він здійснюється на всіх стадіях фінансової діяльності і має широке коло учасників, наділених компетенцією у сфері фінансового контролю.

Тема 2. Предмет, метод , джерела та система фінансового права.

Фінансове право - публічна галузь права. Саме сфера фінансів потребує проведення складного, однак дуже важливого розмежування між необхідними державними витратами й визначенням способу належного розподілу податкового тягаря між різними суб'єктами. Закони, що застосовуються у фінансах, відображають державну політику і можуть дещо різнитися від суто "юридичних" законів. Основний акт у сфері фінансів - закон про державний бюджет. Це не викладення правил гідної поведінки, а план дій певної організації (держави), яка надає повноваження конкретним учасникам фінансових відносин на мобілізацію, розподіл або використання фондів коштів. Свого

часу однією з передумов виділення окремої галузі права було названо політичну заінтересованість держави в самостійному регулюванні комплексу суспільних відносин, що мають певну єдність.

Характеризуючи фінансове право як галузь права, в першу чергу слід розкрити його предмет та метод. Предмет правового регулювання являє собою якісно однорідний вид суспільних відносин, на який впливають норми певної галузі права. Для цих відносин характерні такі риси: 1) життєво важливі для людини та її об'єднань відносини; 2) вольові, цілеспрямовані (розумні) відносини; 3) стійкі, такі, що повторюються, та типові відносини; 4) відносини поведінки, за якими можна здійснювати зовнішній контроль (наприклад, юрисдикційними органами).

Предметом фінансового права є суспільні відносини, що виникають, змінюються та припиняються у сфері фінансової діяльності держави. П. М. Годме зазначає, що фінансове право - це галузь публічного права, предметом якого є норми, що регулюють державні фінанси. При цьому автор цілком справедливо підкреслює публічний характер фінансового права у країні, що має розвинуту ринкову економіку. У відносинах, пов'язаних з формуванням і витрачанням коштів централізованих і децентралізованих фондів, необхідних державі для виконання її функцій, завжди виявляється владно-організуюча роль держави в розподілі й перерозподілі національного доходу та ВВП. Саме тому такі відносини мають владно-майновий (грошовий) характер.

З іншого боку, не всі грошові відносини є фінансовими. Зокрема, придбання товарів через торговельну мережу є предметом регулювання цивільного права, хоч такі відносини і мають грошовий характер. Однак коли торговельна фірма за наслідками підприємницької діяльності розраховує й сплачує податок до бюджету відповідного рівня, такі відносини стають вже фінансовими, оскільки відбувається мобілізація ресурсів до централізованого фонду коштів. Якщо клієнт отримує кредит через банківську установу (що має виключно грошову форму), це також відносини, що характеризуються відносною

диспозитивністю сторін - учасників відносин і регулюються цивільними правом.

Тема 3. Правові основи фінансового контролю.

Фінансовий контроль є універсальним явищем і застосовується у різних сферах суспільного життя. Суть фінансового контролю розкривається у взаємозв'язку зі сферою застосування й сферою функціонування фінансів. Економічним змістом фінансового контролю є функція управління, що включає сукупність спостережень, перевірок за діяльністю об'єкта управління з метою оцінки обґрунтованості й ефективності прийнятих рішень та результатів їх виконання.

Фінансовий контроль застосовується там і тоді, де функціонують фінанси. Фінанси, що виступають інструментом розподілу й перерозподілу внутрішнього валового продукту та національного доходу в процесі їх руху, забезпечують створення й використання фондів коштів для задоволення економічних і соціальних потреб суспільства. Створення й використання фондів коштів, які є фінансовими ресурсами, здійснюються під впливом різних об'єктивних і суб'єктивних факторів, які в цілому зумовлюють об'єктивну необхідність фінансового контролю як важливої сфери фінансової діяльності, інструменту впливу на становище й розвиток усієї економічної системи держави.

Фінансовий контроль ґрунтується на таких принципах, як законність, об'єктивність, поєднання державних і приватних інтересів. Розвиток суспільства обумовив динамічні інтеграційні процеси у сфері фінансового контролю, у тому числі шляхом створення різних міжнародних організацій, що працюють над розробкою єдиних вимог до фінансового контролю. Необхідність проведення всебічного фінансового контролю, у тому числі органами державної влади й місцевого самоврядування, та додержання законності у розподілі, використанні та мобілізації фінансових ресурсів закріплено у нормах Конституції України.

Аудит - це перевірка публічної бухгалтерської звітності, обліку, первинних документів та іншої інформації щодо фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання з метою визначення достовірності їх звітності, обліку, його повноти і відповідності чинному законодавству та встановленим нормативам. За результатами перевірки складається аудиторський висновок, який являє собою офіційний документ, засвідчений підписом та печаткою аудитора (аудиторської фірми), що містить висновок щодо достовірності звітності, повноти і відповідності чинному законодавству та встановленим нормативам бухгалтерського обліку фінансово-господарської діяльності.

Аудиторські послуги у вигляді консультацій можуть надаватися усно або письмово з оформленням довідки та інших офіційних документів. Аудиторські послуги у вигляді експертиз оформляються експертним висновком або актом. На відміну від результатів ревізій або перевірок, аудиторський висновок не може бути підставою для застосування санкцій за порушення фінансової дисципліни, а є, по суті, моніторингом фінансової діяльності суб'єкта аудиту. Витрати на проведення аудиту відносять на власні витрати підприємства і в такому аспекті вони поєднують інтереси держави та недержавних господарюючих суб'єктів, оскільки не передбачають витрат бюджетних коштів на контрольну діяльність.

Тема 4. Державний бюджет України і бюджетне право.

У системі фінансового права, що поділяється на правові інститути, бюджетне право посідає провідне місце і багатьма науковцями розглядається як підгалузь фінансового права. Бюджетне право - центральна частина фінансового права, оскільки сфера державних фінансів, які виступають безпосередньо предметом дослідження останнього, нерозривно пов'язана з відносинами у сфері утворення, розподілу й витрачання коштів бюджетної системи. Такі відносини є предметом бюджетного права, яке нерозривно пов'язано з іншими розділами та інститутами фінансового права. Отже,

бюджетне право України - це сукупність фінансово-правових норм, що регулюють фінансові відносини, які виникають у зв'язку з бюджетною діяльністю, тобто утворенням, розподілом та використанням коштів державного та місцевих бюджетів.

Коло відносин у сфері бюджетної діяльності є досить широким, оскільки включає відносини, пов'язані зі встановленням бюджетного устрою та бюджетної системи України, структурою доходів і видатків бюджетної системи, їх розподілом між її ланками, здійсненням міжбюджетних трансфертів та розмежуванням компетенції органів державної та муніципальної влади, а також з організацією бюджетного процесу.

Бюджетно-правові норми - складова частина фінансового права. Їх характеризують ті самі особливості, що й фінансові норми: категоричний характер імперативності, відсутність оперативної самостійності для учасників бюджетних відносин. Бюджетно-правові норми регулюють відносини при формуванні бюджетної системи, розподілі доходів і видатків між окремими ланками бюджетної системи та здійснення міжбюджетних трансфертів, а також визначають правову регламентацію бюджетного процесу та компетенцію його учасників. Отже, бюджетні правовідносини - це суспільні відносини, врегульовані бюджетно-правовими нормами і пов'язані з розподілом та витрачанням ресурсів, акумульованих бюджетною системою країни.

Бюджетно-правові норми визначають права та обов'язки суб'єктів бюджетних відносин, вказують на обставити, за яких учасники цих відносин стають носіями конкретних прав та обов'язків, і передбачають наслідки, які настають у разі невиконання вимог, встановлених цими нормами. Закріплюючи на рівні нормативно-правового акта компетенцію органів державної та місцевої влади, а також права та обов'язки учасників бюджетних відносин, бюджетні норми надають економічним (бюджетним) відносинам офіційного характеру, що захищається державою та підкріплюється її імперативно-владними повноваженнями

Тема 5. Правове регулювання державних видатків та бюджетного фінансування в Україні.

Для виконання завдань і функцій держава повинна мати у своєму розпорядженні достатню кількість коштів, тобто мобілізувати необхідні фінансові ресурси для забезпечення фінансової діяльності. Основним джерелом доходів держави є валовий внутрішній продукт, частину якого вона використовує для покриття власних видатків. Таке використання відбувається внаслідок переходу до державної власності у вигляді різних видів платежів. Враховуючи значення таких платежів, держава закріпила на рівні Конституції України (ст. 92), що виключно законами встановлюються система оподаткування, податки і збори, порядок утворення і погашення державного внутрішнього і зовнішнього боргу.

Відповідно до ст. 142 Конституції України та ст. 60 Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні" власні доходи мають територіальні громади сіл, селищ, міст, районів у містах, якими розпоряджаються відповідні органи місцевого самоврядування.

Державні доходи являють собою сукупність надходжень у грошовій формі до державних фондів коштів для подальшого їх використання з метою реалізації завдань і функцій держави. Доцільно зауважити, що не слід плутати поняття державних доходів та фінансових ресурсів держави, оскільки останні є значно ширшим поняттям, що включає у себе доходи не лише держави, а й усіх фізичних та юридичних осіб України, що отримують доходи на території України і за її межами та володіють певним майном на праві власності.

У свою чергу доходи бюджету - це усі податкові, неподаткові та інші надходження на безповоротній основі, справляння яких передбачено законодавством України (включаючи трансферти, дарунки, гранти). Вони посідають центральне місце у системі доходів держави. За Бюджетним кодексом України, доходи бюджету поділяються на податкові надходження; неподаткові надходження; доходи від операцій з капіталом та трансферти. Податковими надходженнями

визнаються передбачені податковими законами України загальнодержавні і місцеві податки, збори та інші обов'язкові платежі; неподатковими надходженнями - доходи від власності та підприємницької діяльності; адміністративні збори та платежі, доходи від некомерційного та побічного продажу; надходження від штрафів та фінансових санкцій; інші неподаткові надходження.

Тема 6. Правові основи державного та банківського кредиту.

Правові засади державного кредиту .Види державного кредиту. Форми кредитної угоди. Принципи банківського кредитування. Функції банківського кредиту.

До основних методів розподілу коштів належать фінансування й кредитування. Фінансування - це безповоротний, безоплатний, цільовий відпуск коштів, що здійснюється на підставі затверджених фінансових планів з відповідного централізованого фонду коштів; кредитування - виділення коштів на певний термін на засадах оплатності та поворотності з додержанням цільового призначення. Ці методи у свою чергу поділяються на кілька підвидів залежно від об'єкта та суб'єктів, які беруть участь у відносинах з розподілу фінансових ресурсів, що перебувають у фондах коштів. Зокрема, бюджетні установи можуть отримувати кошти як на умовах фінансування, так і кредитування.

Ще однією ланкою фінансової системи є кредит - державний (і муніципальний) та банківський. І хоч основні риси кредиту (відплатність, строковість, поворотність, забезпеченість) є однаковими для цих двох форм, ототожнювати їх у жодному разі не можна. У відносинах державного кредиту (як зовнішнього, так і внутрішнього) позичальником виступає безпосередньо держава. Наприклад, випускаючи облігації державної внутрішньої позики (ОДВП), держава визначає умови їх випуску та розміщення, строк, термін повернення та розмір відплатності (тобто процентів, що будуть нараховані за розміщення таких ОДВП). Як забезпечення виступає все майно

держави. Фактично кошти, які збирає держава шляхом розміщення емітованих випусків державних цінних паперів (ОДВП, ощадних сертифікатів, казначейських зобов'язань тощо), є боргом держави перед юридичними та фізичними особами, серед яких і здійснюється таке розміщення. Наявний борг має погашатися у встановлені державою терміни. Отримані кошти спрямовуються на покриття дефіциту державного бюджету, на фінансування поточних видатків держави.

Тема 7. Правові основи страхування.

Поняття та функції страхування. Суть страхового захисту. Зміст та об'єкт страхування. Види та принципи загальнообов'язкового державного страхування.

Особливу фінансову ланку становлять спеціальні фонди, що мають певне цільове призначення та визначену законодавством самостійність.. Переважно кошти, що надходять до таких фондів, спрямовані на підтримання соціальної політики держави - забезпечення зайнятості населення, державного страхування у разі безробіття, у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням, тощо.

Пенсійний фонд України є загальнодержавним цільовим фондом коштів, який не входить до складу державного бюджету і має свій апарат та власні повноваження у сфері здійснення контролю за мобілізацією і витрачанням зібраних коштів. Його діяльність також спрямована на виконання соціальної політики держави.

Тема 8. Правове регламентування банківських рахунків і регулювання грошового обороту.

Правове регулювання грошового обігу в Україні. Зміст інституту банківського рахунку. Види рахунків. Правове регламентування готівкового обігу. Основні завдання банків в організації готівки. Правове регулювання безготівкових розрахунків.

Банки є одними з найстаріших і найбільших за активами фінансових посередників. Вважають, що перші банки вирости з контор міняйлі з'явилися в епоху Відродження в італійських містах. Як правило, під банком розуміють кредитну організацію, яка має виключне право здійснювати в сукупності такі банківські операції: залучення до вкладів грошових коштів; розміщення зазначених коштів від свого імені, за свій рахунок і на власний ризик, на умовах поворотності, платності, строковості; відкриття та обслуговування банківських рахунків і здійснення розрахунків. Банківські установи, на відміну від так званих "негрошових" кредитних установ, постійно створюють фінансові активи та керують їх переміщенням.

Розкриваючи зміст поняття "банк", необхідно звернути увагу на триваючий процес гармонізації банківського законодавства (зокрема в межах Європейського Співтовариства), оскільки міжнародне співробітництво в галузі банківського регулювання передбачає наявність щонайменше двох механізмів його здійснення - інституційного та нормативного. Європейське співробітництво знайшло відображення в банківських директивах, обов'язковість яких як нормативно-правових документів мала своїм джерелом Римський договір 1957 р. про створення ЄЕС. У першу чергу йдеться про так звану першу банківську директиву - Директиву "Про координацію законів, правил і адміністративних положень, що регулюють організацію і ведення бізнесу кредитних організацій" від 12 грудня 1977 р. № 77/780, яка містить поняття кредитної організації. Стаття 1 Директиви визначає кредитну організацію як "підприємство, чий бізнес полягає в отриманні депозитів або інших належних поверненню грошових коштів від невизначеного кола осіб та в наданні кредитів за свій рахунок". Основною метою першої Директиви стало встановлення подібної системи контролю та ліцензування діяльності кредитної організації в країнах - учасницях ЄЕС. У той же час слід зауважити, що Директива лише дала загальне визначення кредитної організації, залишивши за кожною країною право

встановлювати критерії для ліцензування діяльності кредитних установ.

Тема 9. Правові засади валютного регулювання та валютного контролю.

Валютними операціями називають певні банківські та фінансові операції, пов'язані з переходом права власності на валютні цінності. Чинне законодавство відносить до валютних операцій такі:

- пов'язані з переходом права власності на валютні цінності, за винятком операцій, що здійснюються між резидентами у валюті України;

- пов'язані з використанням валютних цінностей у міжнародному обігу як засобу платежу з передаванням заборгованостей та інших зобов'язань, предметом яких є валютні цінності;

- пов'язані з ввезенням, переказуванням і пересиланням на територію України та вивезенням, переказуванням і пересиланням за її межі валютних цінностей.

Учасниками валютних операцій виступають центральний банк держави; валютні біржі; банківські установи; підприємства та кредитно-фінансові установи, що здійснюють зовнішньоекономічні операції; підприємства, міжнародні корпорації та фінансові установи, що здійснюють іноземні вкладення активів; фізичні особи; валютні брокерські фірми. Всі вони виступають агентами валютного ринку. Валютний ринок як економічна категорія відображає певну сукупність відносин, пов'язаних зі здійсненням операцій з купівлі-продажу валютних цінностей та руху іноземних капіталів.

Відповідно до Декрету Кабінету Міністрів України "Про систему валютного регулювання та валютного контролю" та Закону України "Про банки і банківську діяльність" валютні операції здійснюються банками та іншими фінансовими установами на основі ліцензії Національного банку. Залежно від тривалості дії ліцензій, характеру та тривалості валютних

операцій можуть видаватися індивідуальні та генеральні ліцензії на здійснення валютних операцій.

Генеральні ліцензії видаються комерційним банкам та іншим кредитно-фінансовим установам України на здійснення валютних операцій, що не потребують індивідуальної ліцензії, на весь період дії режиму валютного регулювання.

Індивідуальні ліцензії видаються резидентам і нерезидентам на здійснення разової валютної операції на період, необхідний для здійснення такої операції.

4. ВАРІАНТИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ З ФІНАНСОВОГО ПРАВА

Контрольна робота складається з двох теоретичних питань:

Варіант № 1

- 1.Поняття фінансів та суть фінансової діяльності держави.
- 2.Державне казначейство.

Варіант № 2

- 1.Система та правове положення органів влади, здійснюючих фінансову діяльність держави.
- 2.Поняття і види державних доходів.

Варіант № 3

- 1.Поняття і види фінансово-правових норм.
- 2.Поняття банківської системи України.

Варіант № 4

- 1.Поняття фінансового права та місце фінансового права в системі права.
- 2.Податкові органи.

Варіант № 5

- 1.Джерела фінансового права.
- 2.Правове положення Національного банку України.

Варіант № 6

- 1.Суб'єкти і об'єкти фінансового контролю.
- 2.Поняття страхування. Особливості участі держави в страховій діяльності.

Варіант № 7

1. Методи фінансового контролю.
2. Поняття бюджету та його складові частини

Варіант № 8

1. Система органів фінансового контролю.
2. Правові основи діяльності банків в Україні.

Варіант № 9

1. Методи фінансового контролю.
2. Відповідальність за порушення валютного законодавства.

Варіант № 10

1. Ревізія як головний метод фінансового контролю.

2. Суть, значення і функції державного кредиту.

Варіант № 11

1. Поняття і види державних доходів.
2. Фінансово-правове регулювання цінотворення.

Варіант № 12

1. Поняття і види державних витрат.
2. Валютний контроль.

5. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

Контрольна робота виконується у зошиті (12 – 14 сторінок) або на листах А4 друком.

На обкладинці обов'язково вказують варіант контрольної роботи, предмет (“Фінансове право”); прізвище, ім'я, по батькові виконавця, групу, номер залікової книжки, дату виконання роботи. В кінці роботи треба поставити особистий підпис.

Структура контрольної роботи: план відповіді на теоретичне питання; викладення теоретичного питання; задача № 1; задача № 2; перелік використаних джерел (не менше 3-х). Умови задач переписувати не треба.

Вибір варіанту контрольної роботи – за останньою цифрою залікової книжки.

Контрольна робота повинна бути здана за 2 тижні до початку сесії у кімнату № 28. викладач перевіряє роботу впродовж 10 днів після реєстрації. Зарахована контрольна робота є допуском до іспиту або заліку.

6. ЕКЗАМЕНАЦІЙНІ (ЗАЛКОВІ) ПИТАННЯ

1. Фінансова діяльність держави: загальна характеристика.
2. Поняття “фінанси”. Фінансова політика держави.
3. Фінансова система України.
4. Поняття і види фінансово-правових норм.
5. Джерела фінансового права.
6. Суб’єкти і об’єкти фінансового права.
7. Фінансовий контроль: загальна характеристика.
8. Види і методи фінансового контролю.
9. Організація і органи фінансового контролю.
10. Поняття і зміст аудиторської діяльності.
11. Види аудита.
12. Форми і зміст аудиторських послуг.
13. Правовий статус аудитора.
14. Правовий статус Аудиторської палати.
15. Проведення аудита.
16. Бюджетно-правові відносини.
17. Бюджетна система України.
18. Бюджетна класифікація.
19. Поняття і зміст бюджетного процесу.
20. Порядок розгляду і прийняття Держбюджету України.
21. Поняття і система державних доходів.
22. Податкове право: загальна характеристика.
23. Правові засади державного кредиту.
24. Види державного кредиту.
25. Правові засади страхування.
26. Основні галузі і види страхування.
27. Правові основи діяльності банків в Україні.
28. Поняття валюти і валютного регулювання.
29. Правовий режим валютного контролю.
30. Правові засади бухгалтерського обліку. Фінансова звітність.

7. КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

Екзаменаційний білет містить два завдання, кожне з яких оцінюється в балах за певною схемою. Загальна максимальна сума балів, яку може набрати студент, становить 5,00.

Завдання екзаменаційного білету теоретичні. Вони передбачають визначення тієї чи іншої категорії, розкриття змісту, сутності явища чи процесу. Мета цих завдань – проконтролювати засвоєння студентами понятійного апарату дисципліни, здатність до переконливої аргументації щодо власної позиції. Максимальна кількість балів за це завдання – 2,5. Залежно від того, на скільки відповідь задовольняє вказаним нижче критеріям, кількість набраних балів може зменшуватись.

При оцінюванні враховується:

- вміння аналізувати нормативні документи відповідно часу і змісту документа; висловлювати власні судження з аналізу фактів і подій, що вплинули на появу окремих джерел цивільного права;

- уміння користуватися відповідними понятійними інструментами, використання юридичних термінів;

- визначення хронологічної послідовності історичних подій, уміння пов'язання історичних і юридичних фактів;

- вміння користуватися знаннями нормативних актів для рішення конкретних правових норм і задач.

Критерії оцінювання:

1) Оцінка «**відмінно**» (**А,В**) ставиться у разі виконання всіх перелічених вище вимог. Вміння аналізувати і практично застосовувати власні судження і знання нормативних джерел і актів. Відповідне і акуратне оформлення роботи.

2) Оцінка «**добре**» (**С,Д**) виставляється у випадку, коли завдання в цілому виконано з використанням головних вимог, але студентом допущені незначні помилки в назвах документів, статтях, незначних фактах, прізвищах тощо. Оцінка «добре»

може бути виставлена у випадку неакуратного виконання робіт і перекреслення, невідповідне оформлення основних доповідей. Немовне виконання практичної частини завдання (задачі).

3) Оцінка *«задовільно» (Д,Е)* виставляється в разі неповного висвітлення питань, недостатнього знання фактичного матеріалу, помилками в аналізі нормативних актів щодо істотних питань, не вирішення практичної частини роботи (задачі).

4) Оцінка *«незадовільно» (FХ)* виставляється у випадку коли: студент допускає грубі помилки у фактичному матеріалі; не вміє аналізувати нормативні акти і інші джерела.

8. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Конституція України від 28.06.1996 р.
2. Бюджетний кодекс України від 21.06.2001р.
3. ЗУ «Про державну контрольно–ревізійну службу України» від 26.01.1993р.
4. ЗУ «Про аудиторську діяльність» від 22.04.1993р.
5. ЗУ «Про державний бюджет України» , який приймається кожен рік.
6. Наказ Президента України «Про державне казначейство» від 27.04.1995р.
7. ЗУ «Про Національний банк України» від 20.05.1999р.
8. ЗУ «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000р.
9. Декрет Кабінету Міністрів України «Про систему валютного регулювання і валютного контролю» від 19.02.1993р.
10. Брегін М.Г. та ін. Основи податкового законодавства .- Львів: Світ, 2000.- 88с.
11. Бюджетне законодавство України : Бюджетний кодекс. Бюджетний процес.-К. : Хрінком Інтер, 2002. – 416 с.
12. Дмитренко Е.С. Фінансове право України. Практикум.- К.: Атака,2003.-216с.

13. Фінансове право: Навчальний посібник./ Ред.. Л.К. Воронова.- К. : Вен турі , 1998.- 383 с.
14. Орлюк О.П. Фінансове право К.: Юринком Інтер , 2003.- 528с.
15. Фінансове право : Хрестоматія: Посібник для юридичних вузів/ Ред.. Ю.Л. Шуліка.- К: Віл бор, 1.998.-640с.

Також обов'язковим є використання спеціальної періодичної літератури, а саме:

- «Офіційний вісник України»
- «Відомості Верховної Ради України»
- «Голос України»
- «Урядовий кур'єр»
- «Право України»
- «Підприємство, господарство і право»
- «Економіка, фінанси, право»
- «Фінанси України»
- «Охорона праці»
- «Праця і зарплата»
- «Уголь України»